

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI**

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

FELSEFE 11

**YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
2.DÖNEM 1.YAZILI**

15. 17. YÜZYIL FELSEFESİ

SORU 1

Skolastik düşünce ve modern düşünceyi karşılaştırarak açıklayınız.

Skolastik Düşünce:

Modern Düşünce:

SORU 1

Skolastik düşünce ve modern düşünceyi karşılaştırarak arasındaki temel farkları açıklayınız.

- **Skolastik Düşünce:** Skolastik felsefe, teolojiye (ilahiyata) dayanır ve onu destekler. Skolastiğin amacı yeni bir bilgi üretmek olmayıp, inancı akıl yoluyla temellendirmek ve karşı düşünceleri çürütmek için gerekçeler bulmaktır. Akıl-inanç probleminde aklın ve bireyin yetersiz olması nedeniyle kiliseye tam bağlılığın esas alınması gerektiği savunulmuştur. Yönetim, ekonomi ve hukuk gibi alanlarda da din tek belirleyici unsurdur. Aristoteles felsefesi ve mantığı, Skolastik felsefenin en önemli kaynağı durumundadır.
- **Modern Düşünce:**Modern düşünce felsefe, bilimi temel almıştır. Birey ve bireyin düşüncesi tüm yönleriyle öne çıkarılmıştır. Aklın bilimsel yöntemi kendine kılavuz etmesi beklenmektedir. Farklı iki alan olan inanç ve aklın bilgisi birbirinden ayrı konumlandırılmıştır.

SORU 2

Aşağıda verilen özelliklerin skolastik düşünceye mi modern düşünceye mi ait olduklarını belirleyiniz.

Açıklamalar	Skolastik Düşünce	Modern Düşünce
Doğa, din ve akıl ile açıklanabilir.		
Birey ön plana çıkmıştır.		
Düşünürler, otoriteye bağlı değildir.		
Hukuk, kilisenin etkisindedir.		
İnsan merkezlidir.		
Toplumsal hayat dünyevidir.		
Felsefenin konusu insan, doğa ve evrendir.		
Teoloji, felsefeye egemendir.		
Bilim, sağlayacağı yarardan dolayı önemlidir.		

SORU 3

15. -17. yüzyıl felsefesinde öne çıkan görüşleri açıklamalarıyla eşleştiriniz.

İnsanın merkeze alındığı ve aklın öne çıkarıldığı bir bakış açıdır.

Bilimsel Yöntem

Otorite kabul edilenlerin bilgileri yerine bilgi edinmede gözlem, kontrollü deney ve matematiksel hesaplamaların ön plana çıkmasıdır.

Kartezyen Felsefe

Rönesans'ta reform hareketleri ile birlikte devlet ve hukuk üzerine düşünceler artmış, kilisenin gücü giderek azalmıştır.

Hümanizm

Descartes felsefesi olarak da bilinen, şüpheden yola çıkarak kesin bilginin varlığını ortaya koymaya çalışan yöntemli bir felsefedir.

Hukuk Felsefesi

SORU 4

Hümanizm nedir açıklayarak 15-17. yüzyıl felsefesine etkisini yazınız.

Hümanizm:

- İnsanın merkeze alındığı ve aklının öne çıkarıldığı bir bakış açısıdır.
- İnsanın insan olarak değerine duyulan saygı vardır.
- Birey ön plandadır.
- Hümanizm düşüncesinde skolastik düşünce tarzı reddedilmiştir.
- Kilisenin otoritesine karşı çıkmıştır.
- MS 2-15. yüzyıl felsefesinin geri plana attığı kuşkucu felsefe yeniden önemli hale gelmiştir.

SORU 5

Bilimsel Yöntemi açıklayarak 15-17. yüzyıl felsefesine etkisini yazınız.

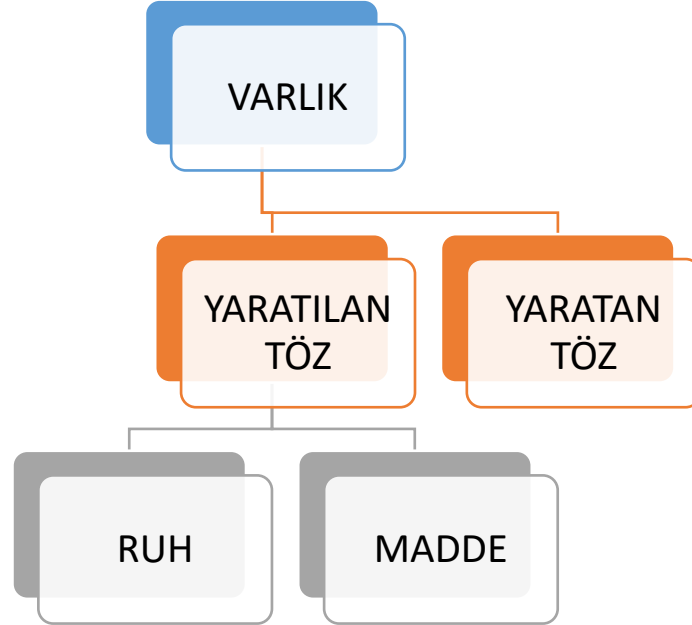
Bilimsel Yöntem:

- 15-17. yüzyıl, bilim ve bilimsel yöntemin geliştiği dönemdir.
- Gözlem, kontrollü deney, hipotez ve matematiksel hesaplama bilimin yöntem kazanmasına katkı sağlamıştır.
- 'Doğaya egemen olmak' düşüncesi gelişmiştir.
- Tartışılmaz otorite kabul edilen Aristoteles'in bilim anlayışı sarsılmıştır.
- Bilimin yöntem kazanması bilimsel bilginin güvenilirliğini oluşturmuştur.

SORU 6

Kartezyen Felsefe nedir? Açıklayınız.

SORU 7

Hukuk felsefesi alanında 15-17. yüzyılda öne çıkan düşünürlerin görüşlerini kısaca açıklayınız.

Niccolo Machiavelli:

- Gözlemlerinden yola çıkarak insan doğasına ve potansiyeline yönelik siyasi çözümler yapar.
- «Prens» adlı kitabında başarılı ve sevilen bir yönetimin kurulabilmesi için hükümdarın sahip olması gereken özellikleri anlatmıştır.
- Machiavelli ulusal devleti savunmuştur.

Thomas Hobbes:

- “Doğa durumu” kavramının en önemli kurucularındandır.
- Ona göre devletin ortaya çıkması zorunludur.
- Can güvenliği olmadığı için insanların zorunlu olarak haklarını bir yöneticiye veya bir sınıfa devrederek yapay olan devlet sistemine geçtiklerini belirtir.
- Hobbes’a göre egemenliğin kaynağı toplumsal sözleşmedir.

SORU 8

Hobbes'a göre insan; doğası gereği kendi varlığını sürdürmeye çalışır, dünya nimetlerinden olabildiğince çok yararlanmak ister. Bunun sonucunda da herkes herkesin düşmanı olur, böylece savaşlar ortaya çıkar. Bu durumu Hobbes "İnsan insanın kurdudur." şeklinde özetler. Ama bu durum insan varlığını tehlikeye düşürdüğünden insanlar herkesin güvenliğini sağlayan bir düzen arayışına girmişlerdir. Dünya nimetlerinden yararlanırken zora başvurmaktan vazgeçmek üzere birbirlerine söz vermiş, zora başvurma yetkisini ve gücünü, boyun eğecekleri bir kişiye devretmek için aralarında anlaşmışlardır.

Bu parçaya göre, insanların anlaşmalarına neden olan unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanların, dünya nimetlerinden eşit yararlanamaması
- B) Bireylerin zora başvurma gücünü ve yetkisini bir otoriteye devretmek istememesi
- C) İnsanın doğal arzularının kendi varlığını tehdit etmesi
- D) Herkesin birbiriyle savaşması sonucunda kültürün yozlaşması
- E) Bitmek bilmeyen savaşların köklü uygarlıkları tehdit etmesi

SORU 8

Hobbes'a göre insan; doğası gereği kendi varlığını sürdürmeye çalışır, dünya nimetlerinden olabildiğince çok yararlanmak ister. Bunun sonucunda da herkes herkesin düşmanı olur, böylece savaşlar ortaya çıkar. Bu durumu Hobbes "İnsan insanın kurdudur." şeklinde özetler. Ama bu durum insan varlığını tehlikeye düşürdüğünden insanlar herkesin güvenliğini sağlayan bir düzen arayışına girmişlerdir. Dünya nimetlerinden yararlanırken zora başvurmaktan vazgeçmek üzere birbirlerine söz vermiş, zora başvurma yetkisini ve gücünü, boyun eğecekleri bir kişiye devretmek için aralarında anlaşmışlardır.

Bu parçaya göre, insanların anlaşmalarına neden olan unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanların, dünya nimetlerinden eşit yararlanamaması
- B) Bireylerin zora başvurma gücünü ve yetkisini bir otoriteye devretmek istememesi
- C) **İnsanın doğal arzularının kendi varlığını tehdit etmesi**
- D) Herkesin birbiriyle savaşması sonucunda kültürün yozlaşması
- E) Bitmek bilmeyen savaşların köklü uygarlıkları tehdit etmesi

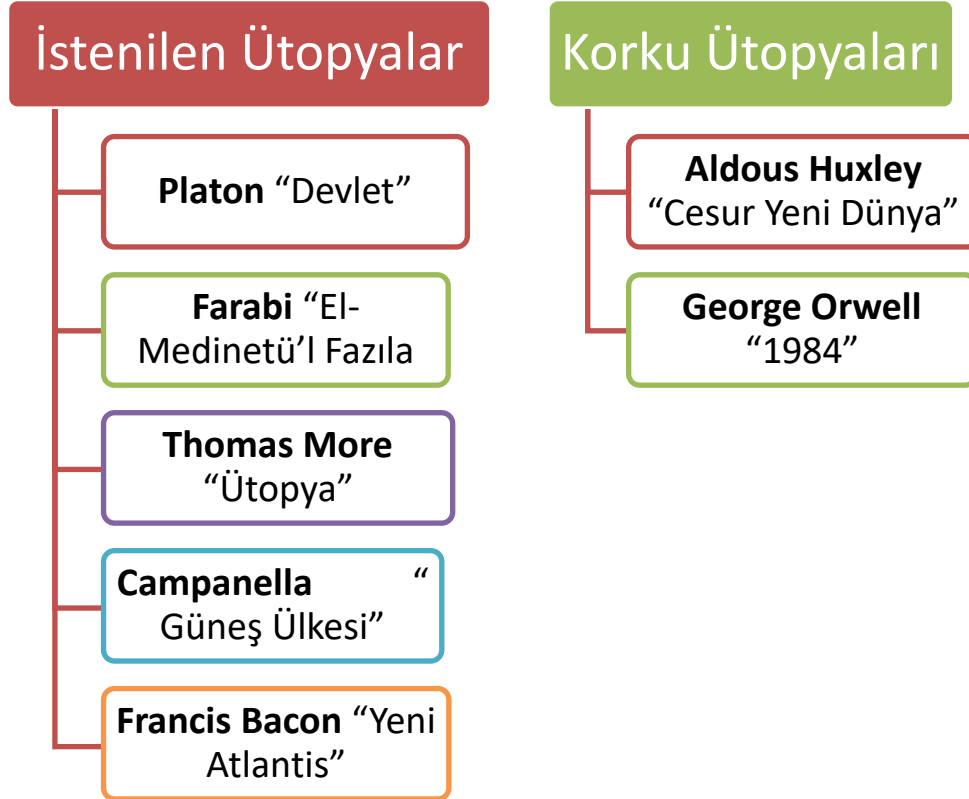
2013-YGS

SORU 9

Ütopya nedir? Ütopya türlerini açıklayarak örnekler veriniz.

Ütopya, hayalî bir devlettir. İdeal yönetim ve toplum, bu hayalî devlette tasarlanır.

İdeali, olması gerekeni anlatan *istenilen ütopyaları* ve var olan siyasal durumun daha kötüye gideceğini anlatan *istenmeyen ütopyalar* olarak ikiye ayrılmıştır.

SORU 10

Bilimsel çalışmaların 15- 17. yüzyıl felsefesine etkilerini bu dönemde ön plana çıkan bilim insanlarının görüşlerinden hareketle açıklayınız.

Kopernik:

F. Bacon:

Galileo:

Newton:

Kopernik (1473-1543)

- Kopernik “Göksel Kürelerin Dönüşleri Üzerine” adlı kitabıyla Aristoteles etkisi altında Ptolemy (Batlamyus) tarafından ileri sürülen dünya merkezli evren sistemine karşı çıkar.
- Kopernik Ay altı ve Ay üstü olmak üzere tasarlanan düalist (ikicilik) evren anlayışından monist (tekçi) evren anlayışına geçilmesinde etkili olmuştur.
- İnsanın merkeze alındığı bir felsefi anlayışın doğmasına da öncülük etmiştir.

Francis Bacon (1561 - 1626)

- İnsanoğlu bilimsel bilgi sayesinde doğa yasalarını öğrenir ve kontrol altına alır.
- Aristoteles’in “tümdengelim” yöntemine karşı Bacon, “tümevarım” yöntemini öne sürer.
- Doğanın doğru bilgisi için ilk önce ona yönelen zihin; kuruntulardan, ön yargılardan, yerleşik tabulardan ve putlardan kurtulmalıdır.
- Bu düşünceleriyle bilimsel çalışmaların önünü açmış ve ona yöntem kazandırmıştır.
- Felsefede empirizm düşüncesinin gelişmesine destek sağlamıştır.

Galileo (1564 - 1642)

- Galileo deney sonuçları ile matematiđi birleřtirmiřtir.
- Galileo ile birlikte Aristotelesçi evren modeli kökten değişime uğramıştır.
- Galileo'nun bilimsel çalışmalarından öne çıkanlar arasında "eylemsizlik ilkesi" ve "serbest düşme yasası" gelir.
- Çalışmaları, modern fiziğin temellerini oluşturması açasından önemlidir.

Isaac Newton (1643 - 1727)

- Fiziđin en önemli yasalarından kabul edilen "hareket yasalarını" ortaya koymuştur. Bu yasalarla cismin hareketinin matematiksel olarak hesaplanabilmesinin önu açılmıştır.
- Newton, günümüzde yer çekimi kanunu olarak bilinen "Kütle Çekim Yasası" nı keşfetmiştir.
- Newton, geleneksel felsefenin metafiziksel açaşlamalarını eleştirmiş ve felsefede nesnelere yönelik nedensel açaşlamaların gelişmesine katkı sağlamıştır.

SORU 11

F. Bacon'a göre doğru bilgiye ulaşmak için öncelikle zihnin ön yargılardan kurtarılması gerekir. Bu ön yargılar için "idol" kavramını kullanan Bacon, idolleri pencerenin önüne birikmiş ve gerçekleri net bir şekilde görmemize mani olan lekeler benzettir. Ona göre yüzyıllardır doğruluğu sorgulanmadan okunup ezberlenen kitapların değil, doğanın kitabının okunması gereklidir.

Bu parçadan hareketle F. Bacon'un aşağıdakilerden hangisini eleştirdiği söylenebilir?

- A) Pozitif bilim anlayışını
- B) Özel olaylardan yola çıkılarak genel yargılara ulaşılmasını
- C) Gözlem ve deneye başvurulmasını
- D) Kesin olarak görülen dogmatik bilgilerin doğruluğunu
- E) Bilimsel şüphe ve araştırma anlayışını

SORU 11

F. Bacon'a göre doğru bilgiye ulaşmak için öncelikle zihnin ön yargılardan kurtarılması gerekir. Bu ön yargılar için "idol" kavramını kullanan Bacon, idolleri pencerenin önüne birikmiş ve gerçekleri net bir şekilde görmemize mani olan lekeler benzettir. Ona göre yüzyıllardır doğruluğu sorgulanmadan okunup ezberlenen kitapların değil, doğanın kitabının okunması gereklidir.

Bu parçadan hareketle F. Bacon'un aşağıdakilerden hangisini eleştirdiği söylenebilir?

- A) Pozitif bilim anlayışını
- B) Özel olaylardan yola çıkılarak genel yargılara ulaşılmasını
- C) Gözlem ve deneye başvurulmasını
- D) Kesin olarak görülen dogmatik bilgilerin doğruluğunu**
- E) Bilimsel şüphe ve araştırma anlayışını

18- 19. YÜZYIL FELSEFESİ

SORU 1

18-19. yüzyıl felsefesinin ortaya çıktığı dönem ile ilgili kısaca bilgi veriniz.

- ❖ 18-19.yüzyıl felsefesi bireysel ve toplumsal olarak Batı'da aydınlanmanın yaşandığı dönemdir. Bu dönem düşünürleri akli ön planda tutarak toplumu aydınlatmaya çalışmışlardır.
- ❖ Bu dönem Batı coğrafyasının toplumsal yaşantısındaki köklü değişimlerin, **Fransız İhtilali** ve **Sanayi Devrimi** gibi bütün dünyayı etkileyen olayların yaşandığı bir dönemdir.
- ❖ Bu çağ 'Akıl Çağı' olarak da isimlendirilir.
- ❖ Bu yüzyıla 'Aydınlanma' yanında 'Felsefe Yüzyılı' da denir.

- ❖ Kant'a göre aydınlanma: «İnsanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan kurtulup aklını kendisinin kullanmaya başlamasıdır.»

“Aklını kullanma cesaretini göster!”

SORU 2

18- 19. yüzyıl felsefesinin genel özellikleri nelerdir?

- ✓ Akla güven duyulmuş ve akılcı düşünce artmıştır.
- ✓ Özgürlüğü engelledikleri düşüncesiyle siyasi ve dinî otoritelere karşı gelinmiştir.
- ✓ Düşünce özgürlüğü desteklenmiştir.
- ✓ Aydın ve yazarlar sınıfı oluşmuştur.
- ✓ Sanat, felsefe ve edebiyatta önemli eserler verilmiştir.
- ✓ Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı gerçekleşmiş ve buna bağlı problemler tartışılmıştır.
- ✓ Felsefede yeni ekoller çıkmıştır.

SORU 3

18- 19. yüzyıl felsefesinin öne çıkan problemleri nelerdir?

SORU 4

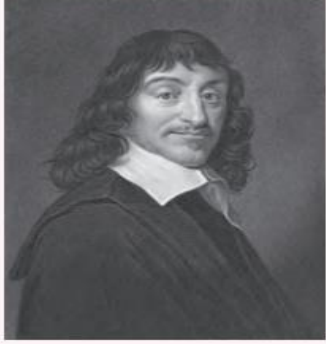
18- 19. yüzyıl felsefesinin öne çıkan problemlerini açıklamalarda verilen boşluklara uygun biçimde yerleştiriniz.

- Bilimdeki gelişme, Batı'nın bilgiye olan bakışını değiştirmiştir. 18. yüzyılda ise aklın aydınlattığı doğru bilgiler aranmıştır. Filozoflar, bu açıdan bilginin üzerine gitmiş ve onun doğasına yönelik düşünceler oluşturmuştur. Doğru bilginin mümkün olduğu görüşünde birleşen bu dönem filozofları, ... bakımından birbirlerinden ayrılmıştır. Bilgiye yönelik temel problem, bilginin ne olduğu ve insanın onu nasıl elde ettiğidir.
- ..... 18-19. yüzyıl felsefesinin genel karakterini taşıyan akılcı yönelim, yaşanan toplumsal olaylar neticesinde kaçınılmaz olarak ahlak alanına yönelmiştir. Bu dönemin filozoflarından bazıları akli merkeze alarak ahlakı anlama ve yorumlamaya yönelmiştir. Bunlar arasında Kant ve Bentham'ın görüşleri önemlidir.
- Siyaset felsefesinde devletin nasıl ortaya çıktığı, bireyin devlete, devletin bireye karşı sorumluluklarının neler olduğu gibi konular büyük önem taşır. 18. yüzyıla kadar mutlak monarşiye dayalı devlet sistemleri düşünülmüş fakat bu dönemle birlikte özgürlükçü devlet sistemleri ileri sürülmüştür. Tüm bunlar ..... çerçevesinde ele alınır.
- ..... varlık felsefesinde varlığın ne olduğu nasıl ortaya çıktığı en temel problemdir. 19. yüzyılda Hegel ile birlikte bu görüş önemli bir bakış açısı kazanmıştır.

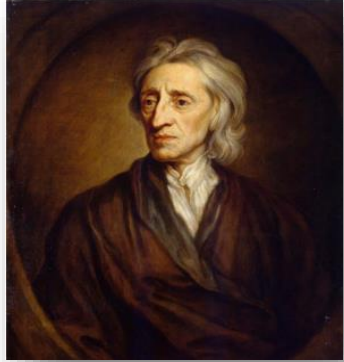
SORU 5 Bilginin kaynağı problemi ile ilgili filozofların görüşlerini açıklayınız.

Descartes:

“Düşünüyorum o halde varım”

J. Locke:

İnsan zihni

Tabula Rasa

Kant:

Deneyim

Akıl

SORU 6

Descartesçi şüphe, iyimser ve kahramanca bir şüphedir, o felsefe binasının inşa edilmesinden önce gelen bir alan temizlemedir; ilk hareket noktasıdır. Yeni bir felsefe kurmak için daha önceki bütün bilgilerin iradi olarak bir yana bırakılması, yok sayılmasıdır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Şüphe, insana iyimser ve sarsılmaz bir ruh hali sağlar.
- B) Nesnel doğrular yoktur; tüm bilgi şüpheyle karşılanmalıdır.
- C) Şüphe, doğruya ulaşmanın hizmetine sunulmuş bir yöntemdir.
- D) Duyulara dayalı bilginin yanıltıcılığı nedeniyle doğru bilgiye ulaşamaz.
- E) Zihnin, herhangi bir şeyi tasdik etme veya inkar etme gücüne sahip olmaması nedeniyle her şey şüphe ile karşılanmalıdır.

SORU 6

Descartesçi şüphe, iyimser ve kahramanca bir şüphedir, o felsefe binasının inşa edilmesinden önce gelen bir alan temizlemedir; ilk hareket noktasıdır. Yeni bir felsefe kurmak için daha önceki bütün bilgilerin iradi olarak bir yana bırakılması, yok sayılmasıdır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Şüphe, insana iyimser ve sarsılmaz bir ruh hali sağlar.

B) Nesnel doğrular yoktur; tüm bilgi şüpheyle karşılanmalıdır.

C) Şüphe, doğruya ulaşmanın hizmetine sunulmuş bir yöntemdir.

D) Duyulara dayalı bilginin yanıltıcılığı nedeniyle doğru bilgiye ulaşamaz.

E) Zihnin, herhangi bir şeyi tasdik etme veya inkar etme gücüne sahip olmaması nedeniyle her şey şüphe ile karşılanmalıdır.

SORU 7

Doğuştan ilkeler olsaydı bunların, çocuklarda yetişkinlerde olduğundan daha belirgin olması beklenirdi çünkü çocuklar yerel âdetlerden daha az etkilenmiştir ve daha az dünya deneyimine sahiptir. Çocuklarda böyle ilkeler bulunmadığına göre doğuştan getirilen herhangi bir mantık ilkesi de ahlak ilkesi de yoktur.

Bu parçada ileri sürülen görüş aşğıdaki filozoflardan hangisinin bilgi anlayışına uygundur?

- A) Descartes   B) Spinoza   C) Kant   D) Platon   E) Locke

2020 -TYT

SORU 7

Doğuştan ilkeler olsaydı bunların, çocuklarda yetişkinlerde olduğundan daha belirgin olması beklenirdi çünkü çocuklar yerel âdetlerden daha az etkilenmiştir ve daha az dünya deneyimine sahiptir. Çocuklarda böyle ilkeler bulunmadığına göre doğuştan getirilen herhangi bir mantık ilkesi de ahlak ilkesi de yoktur.

Bu parçada ileri sürülen görüş aşağıdaki filozoflardan hangisinin bilgi anlayışına uygundur?

- A) Descartes   B) Spinoza   C) Kant   D) Platon   E) Locke

2020 -TYT

SORU 8

18-19.yy felsefesinde birey devlet ilişkisi ile ilgili öne çıkan filozofların görüşlerini kısaca açıklayınız.

- **Locke**

Mutlak monarşiye karşı liberal (özgürlükçü) bir devlet sistemini ileri sürmüştür. Meşru yönetimin kaynağı çoğulcu iradedir.

- **Montesquieu**

İnsanın özgürce davranma yetisine sahip olduğunu belirtir, bu özgürlüğün korunması için güçler ayrılığı ilkesini öne sürer.

- **Rousseau**

İnsanların bir araya gelip zorunlu olarak “toplumsal sözleşme” yaptığını ve bunun doğrultusunda devletin kurulduğunu ileri sürer. Yapılması gereken şey, doğal yaşama uygun olan yasaların çıkarılmasıdır.

SORU 9

18-19. yy felsefesinde ahlakın ilkeleri problemi ile ilgili Bentham'ın görüşlerini kısaca açıklayınız.

Jeremy Bentham

- Ahlakı fayda temelinde açıklar. Bentham, ahlakı pratik alanda öngörür.
- Bentham bir eylemin akılla bilinçli bir şekilde yapıldığında insana erdemli olma niteliği kazandıracığını öne sürer.
- Ona göre mutluluk, insanın akıyla kendi eylemini seçmesindedir.
- Çoğunluğun faydasına olan davranış doğru eylemdir.

SORU 10

18-19. yy felsefesinde ahlakın ilkeleri problemi ile ilgili Kant'ın ödev ahlakını kısaca açıklayınız.

Kant

- Ahlakı ve iyiyi, eylemlerin sonucuna göre değil onların arkasındaki amaca göre değerlendirir.
- Amaç Kant'ın deyimiyle «ödeve uygun olma» dır.
- Ödev, bütün insanlar için geçerli olan ama kimsenin arzu ve isteklerine bağlı olmayan evrensel ahlak ilkesi niteliği taşır.
- Kant, ahlaki açıdan üç ilke öne sürer. Bunlar Kant'ın maksimleri olarak da bilinir. Maksimler, kişinin davranışta bulunurken ödeve uygun davranmasını sağlayan evrensel ilkelerdir. Kişi, bu ilkelere uygun davranırsa ödeve uygun davranmış olacaktır.

- Kant'ın Maksimleri

1

“Öyle eylemde bulun ki eyleminin gerisindeki maksim, herkes için geçerli evrensel bir yasa olsun!”

2

“Kendinde ve başkalarında insanlığı bir araç olarak göreceğ şekilde değil de onu bir amaç edinecek şekilde davran.”

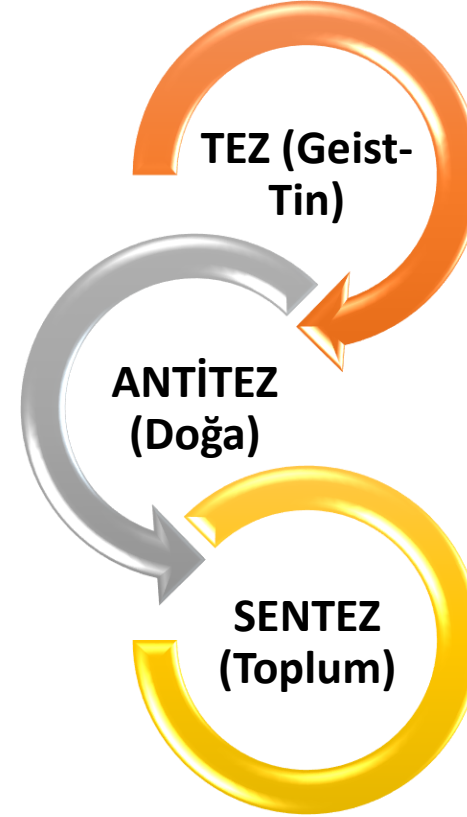
3

“Her zaman akıllı iradeni, evrensel bir yasa koyucu olarak görevde bulunacağı şekilde davran.”

SORU 11

18-19. yy felsefesinde varlığın oluşu problemi ile ilgi Hegel'in varlık görüşünü açıklayınız.

- Diyalektik süreç süreklidir.
- Her 'sentez' yeni bir 'tez' dir.
- Her basamağın içinde birçok üçlü hareket vardır.
- Her varlık içinde bir potansiyel taşır.
- Bu potansiyel diyalektik bir döngü ile ortaya çıkar.

SORU 12

18-19. yüzyıl felsefesinin bu dönemin dil ve edebiyatı ile ilişkisini açıklayınız.

Düşüncelerin oluşturulması ve bunların aktarımı felsefenin dışına çıkmış, genel olarak sanatta özel olarak edebiyatta yeni anlatım yöntemleri kazanmıştır. Edebiyat, bir yandan düşünce alanını genişletmiş bir yandan da insanların kitaplara olan ilgisini artırmıştır. Edebî eserler, felsefenin halk arasında yayılmasına etki eden en önemli alan olmuştur. Yazarlar, eserleriyle kültürel etkileşime hız katmış; halkın aydınlanmasına katkı sağlamış ve bu çabalar da Fransız İhtilali'nin oluşmasında etkili olmuştur.

Edebiyatta *romantizm* ve *realizm* akımları ortaya çıkmıştır.

SORU 13

18. Yüzyılda öne çıkan felsefi içerikli edebi kitapları işaretleyiniz.

ESERLER	
Voltaire, Candide	
Augustinus, İtiraflar	
Daniel Defoe, Robinson Crusoe	
Rousseau, Emile	
W. Shakespeare, Hamlet	
Montaigne, Denemeler	
Tolstoy, Anna Karenina	
Dostoyevski, Karamazov Kardeşler	

